
P r i k a z i i o s v r t i

Međunarodni teološki simpozij *Antropološka i religiozna dimenzija žrtve*

Katolički bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu organizirao je 25. i 26. listopada 2012. XVIII. međunarodni teološki simpozij, pod nazivom *Antropološka i religiozna dimenzija žrtve*. To je ustaljena tradicija organiziranja simpozija, koju KBF gaji već osamnaest godina. Na simpoziju je sudjelovalo devet predavača s hrvatskih i europskih sveučilišta, a nazočili su mu brojni studenti, nastavnici, vjeroučitelji i zainteresirani laici. Simpozij je otvorio prodekan za znanost prof. dr. sc. Dušan Moro, naglasivši aktualnost antropološke i religiozne dimenzije žrtve kao i važnost te kategorije za ljudski i kršćanski bitak. Potom je svoju riječ uputio veliki kancelar KBF-a u Splitu mons. dr. sc. Marin Barišić, podsjetivši na ekspanziju fenomena žrtve u cijelom svijetu zbog globalizacije nasilja. Istaknuo je da ovaj simpozij vidi kao poticaj osvjetljavanja enigme nasilja i žrtve, zaključujući da je tema ovogodišnjeg simpozija određeni prinos *Godini vjere*. Pozdravnu je riječ nazočnima uputio vicekancelar fra Joško Kodžoman, provincijal Provincije Presvetog Otkupitelja, pohvalivši mudar odabir teme u doba sekularizma. U ime dekana Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu prof. dr. sc. Marka Trogrlića skupu se obratio doc. dr. sc. Hrvoje Relja, rekavši kako višestoljetna briljantna filozofska promišljanja o žrtvi ipak nisu odgovorila na pitanje čemu žrtva, jer im je ostala skrivena vrijednost žrtve u ljubavi, koja zahtijeva samodarivanje.

Nakon riječi pozdrava slijedilo je predstavljanje zbornika radova prošlogodišnjega međunarodnog teološkog simpozija *Teologija, lijepo i umjetnost*. Zbornik su predstavili mr. sc. Jenko Bulić i dr. sc. Joško Belamarić. Potom je prof. dr. sc. Józef Niewiadomski iz Innsbrucka održao predavanje "Žrtva i predanje u tumačenju

insbruške dramske škole”, kojim je ukazao na *jedincatost* Kristove žrtve u beskrajnom moru žrtava tijekom ljudske povijesti koja fundira razliku poganskog, arhaično-religioznog poimanja žrtve i kršćanskog. Žrtva Isusa iz Nazareta koji čvrsto ustraje u nevinosti i neutemeljenosti viktimizacije, njegova jasna usidrenost u biblijskoj tradiciji onih žrtava koje za razliku od svojih progonitelja u Bogu nisu vidjele počinitelja nasilja, nego odvjatnika žrtava, skinula je koprenu sa sakralne religioznosti koja ima svoj izvor u prolijevanju krvi i omogućila je religiju koja svoje središte nema ni u raspirivanju požuda ni u lovu na žrtvenog jarca, nego u etičkoj poruci slobode od nasilja i u kulturi Propovijedi na Gori.

Program drugog dana simpozija započeo je predavanjem “Dar i sloboda. Kristološka novost žrtve” prof. dr. sc. Carmela Dotola iz Rima, koji je razložio kristološko značenje dara iz kojeg proizlazi projekt kršćanskog humanizma koji potiče na *promjenu stvarnosti*, u kojoj prevladavaju druge logike, gdje dar proizvodi *kopernikansku revoluciju*, jer obrće dijalektiku gospodar - sluga, omogućujući da na vidjelo iziđe sljedeća datost: svrha darivanja nije uzvratanje. Autor sluti da bi samo u prihvatanju dara i u procesu darivanja mogla biti razriješena dvoznačnost žrtvovanja, gdje više ne prevladava sadržaj odricanja i razaranja, nego oslobađajuća i pozitivna dinamika dijeljenja. “Kristova žrtva na križu i na našim oltarima” bilo je predavanje prof. dr. sc. Marijana Steinera iz Zagreba, u kojem je autor vjerno izložio katolički nauk. S Ratzingerom je ustvrdio da križ nije pomirbeni čin koji bi čovječanstvo nudilo gnjevnome Bogu, nego izraz lude Božje ljubavi, koja se rasipa i ponizuje kako bi spasila čovjeka. Ako je istina da je samo *jedna* žrtva (kalvarijska), a po drugoj strani da je misa *prava* žrtva, onda ne preostaje drugo nego zaključiti da je misa žrtva utoliko ukoliko participira na golgotskoj žrtvi, ukoliko je njezin *sakramentalni eikon*, istaknuo je slijedeći teološku misao Oda Casela. Nakon kratke stanke prof. dr. sc. Marijan Vugdelija iz Splita nazočnom je skupu izložio “Narav Isusove žrtve prema Poslanici Hebrejima”, čija je središnja tema kristološko ispunjenje starozavjetnog svećeništva. Istaknuo je postojanje kontinuiteta, diskontinuiteta i nadilaženja Kristova svećeništva i žrtve u odnosu na starozavjetno, koje je imalo *tipološku* i *proročku* funkciju, a ipak nije moglo prodrijeti ni do transcendentnoga Boga ni do nutarnjeg čovjekova središta. Usvajajući Kristovu žrtvenu proegzistentnu logiku, kršćani participiraju u iskupljenju svijeta otklanjajući iz njega zlo koje je simbolizirano u samocentriranom neposluhu prvog čovjeka, Adama. Tragom mislilaca iz riznice svjetske filozofske

baštine nazočne je kroz delikatnu problematiku židovskog stradanja u Drugom svjetskom ratu proveo dr. sc. Ante Akrap iz Splita predavanjem „Holokaust – Golgota 20. stoljeća“. U spomenutom kontekstu predavač se pozabavio teodicejskom konstelacijom Bog-čovjek-zlo, ustvrdivši kako je tu vječnu provokaciju za ljudsku misao potrebno iz sfere teodiceje prebaciti na područje etike i psihologije, to jest *antropodiceje*. Prodirući u svu strahotu zločina počinjenih nad nedužnima, postajemo svjesniji nemogućnosti vjerovanja u čovjeka bez Boga, čije je samoograničenje i odsutnost *najveličanstvenije svjedočanstvo savršene ljubavi*.

Poslijepodnevi dio simpozija počeo je predavanjem doc. dr. sc. Gorana Karduma iz Splita pod naslovom “O žrtvi u pravcima suvremene psihologije”. Predavač je, slijedeći empirijska psihološka istraživanja, ustvrdio da je žrtva jedna od nužnosti za čovjekovu osobnost, nešto što je povezano sa stabilnošću i zadovoljstvom u ljudskim vezama te je istaknuo činjenicu da žrtva motivirana željom pomaganja rađa osjećaj sreće i zadovoljstva. Uz razne zanimljive psihološke analize i objekcije upozorio je i na lažne oblike žrtve, koji se nerijetko javljaju u interpersonalnim odnosima. Apelirao je na važnost afektivne dimenzije i na duhovnost, koja se eksplicira u optimizmu, samopoštovanju, osjećaju za smisao, svrhu, altruizam te na potrebu psihologijskoga savjetovanja radi kvalitetnog usmjerivanja vlastitih snaga. Prof. dr. sc. Matthias Scharer iz Innsbrucka i prof. dr. sc. Jadranka Garmaz iz Splita izložili su predavanje “Žrtva u euharistijskoj katehezi: izbjegavati je, zaboravljati je ili se s njom solidarizirati?”, zaključujući da se u odnosu na žrtvu u euharistijskoj katehezi dogodila velika promjena, koja je najuže povezana s distanciranjem od novoskolastičke kateheze, ali jednako tako i s novim utemeljenjem euharistije na Drugome vaticanskom saboru. Unatoč tome, kao i posvemašnjem prešućivanju i iščezavanju žrtvenog karaktera euharistije, novoskolastičko je gledište, barem kao određena vrsta negativne folije katoličkog identiteta, i dalje vrlo prezentno kod nekih kritičara Crkve i religije, ističu autori. Posljednje predavanje ovoga simpozija održao je prof. dr. sc. Anđelko Domazet pod naslovom „Isusov žrtveni hod (prema knjizi Benedikta XVI. ‘Isus iz Nazareta II. Od ulaska u Jeruzalem do uskrsnuća’)“. Istaknuto je Papino mišljenje da se u biblijskoj teologiji križa zbiva revolucija u odnosu na predodžbe o satisfakciji u povijesti religija kao i opomena da se otajstvo zadovoljštine ne smije žrtvovati nikakvom sveznajućem racionalizmu. Benedikt XVI. želi sačuvati biblijsku kategoriju žrtve kao jednu od temeljnih odrednica Isusova identiteta, ali i

teorije i prakse kršćanskog odnosa s Bogom i drugima, koju vidi kao ljubeće sebedarje, proegzistenciju, dinamiku-bitka-za, čime zaobilazi legalistički i viktimizirajući aspekt.

Nakon završne rasprave simpozij je zaključio dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Splitu, prof. dr. sc. Ante Vučković, tumačenjem fotografije uzete za simbol ovog simpozija – spomenika žrtvama rata koji se nalazi na Ovčari, lik golubice, te pozdravom svima koji su sudjelovali u ostvarenju ovoga teološkog simpozija.

Mato Andrijević

mate_andrijevic@hotmail.com